Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 2.11.2018: Asetus erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausumme HUS:n Perusterveydenhuollon yksikön näkemyksenä asetuksesta seuraavaa:

Asetusluonnos on linjassa perusterveydenhuollon vahvistamisen ja sote-integraation kanssa. Riittävän pitkä oma työkokemus perusterveydenhuollossa antaa pohjan jokaisen lääkärin sujuvalle toiminnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristössä.

Asetus mahdollistaa erikoislääkärikoulutuksen kehittämisen osaamisperustaiseksi, mistä hyötyvät kaikki koulutuksen osapuolet, myös potilaat.

Kaikkiin erikoislääkärikoulutuksiin ja yleislääketieteen erityiskoulutukseen (YEK) sisältyy vähintään 9 kk jakso työskentelyä terveyskeskuksessa. Tällä jaksolla jatko-opiskelija tutustuu työtä tekemällä perusterveydenhuollon moninaisuuteen toimimalla vastaanoton lisäksi mm. neuvoloissa, kotisairaanhoidossa ja erilaisissa hoivayksiköissä. Työssään hän oppii myös palvelujärjestelmän toimintaa ja saa säännöllisesti ammatillista kasvua tukevaa ohjausta.

Erikoislääkärikoulutuksessa vuonna 2019 pilotoitava valintamenettely lisää YEK-vaiheen merkitystä. Valintamenettelyssä hakija saa hakupisteitä mm. 9 kk terveyskeskuskoulutusjakson suorittamisesta. Koska lääkäri ei voi enää ilmoittautua erikoistuvana suorittamaan jaksoa ennen hakemista, kannattaa hänen ilmoittautua YEK:een suorittaakseen 9 kk terveyskeskusjakson. YEK-koulutuksessa olevan lääkärin kuntatyönantaja saa koulutuskuukausista valtion koulutuskorvausta. Koulutuskorvauksella varmistetaan kuntien ja kuntayhtymisen halukkuutta ottaa palvelukseensa vasta-valmistuneita lääkäreitä.

Vaikka tämä asetus ei koske kuntien ja kuntayhtymisen saamaa valtion lääkärien koulutuskorvausta, korostamme kuitenkin sen erittäin suurta merkitystä koulutuksen suorittamisessa ja järjestämisessä. Korvauksen tulisi nousta vähintään sille suhteelliselle tasolle, millä se oli järjestelmän tullessa voimaan 1990-luvulla.

Asetuksessa säädetyt YEK-vaiheen tavoitteet ovat entistä ajankohtaisemmat. Nykyisessä, ja erityisesti tulevassa, sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä jokaisella erikoisalalla tarvitaan entistä enemmän ymmärrystä koko toimintaympäristöstä. Lääkäreillä tulee olla omaan kokemukseen perustuva tietämys siitä, millainen yhteistyö oman erikoisalan, perustason ja sosiaalitoimen välillä koituu potilaan parhaaksi. Järkevästä yhteistyöstä seuraa myös rajallisten voimavarojen järkevää käyttöä. Lisäksi kaikilla erikoisaloilla

tarvitaan ymmärrystä siitä, miten oman erikoisalan potilaita tutkitaan, hoidetaan ja seurataan perustasolla.

Asetus antaa yliopistoille mahdollisuuden kehittää erikoislääkärikoulutusta osaamisperustaiseksi. Pidämme erityisen tärkeänä, että koordinaatiojaosto seuraa menettelyjä, joita yliopistot ottavat käyttöön erikoistujien osaamisen arvioinnissa. Osaamisperustaisessa koulutusohjelmassa työssä toimimisen systemaattinen arviointi ja siihen linkittyvä yksilöllinen eteneminen ovat keskiössä. Työssä tapahtuva arviointi on autenttista ja koskee myös potilaiden saaman hoidon laadun arviointia. Kuntien saaman koulutuskorvauksen merkitys korostuu myös tässä. Osaamisen arvioinnissa tarvitaan voimavaroja, jotka voivat olla pois palvelutuotannosta.

Lopuksi joitakin pieniä tai yksityiskohtaisia huomioita:

- 1 § toisessa kappaleessa määritellään koulutusta **antavat** yliopistot (ja vastaavasti erikoistujat ottaisivat vastaan koulutusta). Nykyisin vallalla olevien oppimiskäsitysten mukaan yliopistot pikemminkin **järjestävät** koulutusta ja erikoistujat suorittavat sitä.
- 8 § ihmettelemme ensimmäisen kappaleen ehdotusta siitä, että yleislääketieteen erityiskoulutukseen voidaan ottaa laillistamaton henkilö. Helsingin yliopiston käytäntöjen mukaan YEK-vaiheen koulutukseen voidaan ottaa henkilö, jolla on **Valviran laillistus.** EU:n ulkopuolisissa maissa lääkärikoulutuksen suorittaneilta edellytetään ns. osa-laillistusta.
- ”Palvelu”-sanaa käytetään tyypillisesti terveys- ja sosiaalipalvelujärjestelmää ja sen tuottamia palveluita kuvattaessa. Erikoislääkärikoulutuksen yhteydessä palvelu-sana antaa vanhahtavan vaikutelman ja sen käyttöön liittyy käsitteiden sekoittumisen vaara. Sen vuoksi ehdotamme, että puhuttaessa erikoislääkärikoulutuksen koulutusjaksoista ja erikoistujan toimimisesta lääkärin tehtävissä palvelujärjestelmässä, **palvelu-sanasta luovuttaisiin**. Tässä asetuksessa erityisesti 8 § luettelon 1- ja 2-kohdissa palvelu-sanan voisi korvata ”toimia koulutusvaiheen/erikoistuvan lääkärin tehtävissä…”

HUS Perusterveydenhuollon yksikkö 4.12.2018

Ylilääkäri Tapani Hämäläinen
Ylilääkäri, professori Kaisu Pitkälä
Ylilääkärin sijainen, professorin sijainen Lena Thorn
Koulutusylilääkäri Arja Helin-Salmivaara
Koulutusylilääkäri, ma, Merja Laine

HUS:n Perusterveydenhuollon yksikön yleislääketieteen tiimi toimii tiiviissä yhteistyössä Helsingin yliopiston yleislääketieteen ja perusterveydenhuollon osaston kanssa. Hyksin erityisvastuualueen väestöpohja on noin 2 miljoonaa. Alueemme terveyskeskuksissa toimi syksyllä 2018 noin 500 ammatillisen jatkokoulutuksen eri vaiheita suorittavaa lääkäriä.